LIBRIS | We know books

Cristian Decu

JUAN MARTINEZ

EDITURA PENTRU ARTĂ ȘI LITERATURĂ
București, 2026

LIBRIS | We know books

Descrierea CIP poate fi consultata pe site-ul
Bibliotecii Naționale a României

© Toate drepturile asupra acestei ediții sunt rezervate.
Această carte nu poate fi reprodusă parțial sau total,
prin fotocopiere, înregistrare sau prin orice alt mijloc,
fără permisiunea în scris a Editurii pentru Artă și Literatură.

Copyright © Cristian Decu, 2026
Toate drepturile rezervate

Editor: Violeta Borzea
Redactor: Carmen Florea
Copertă: Carmen Florea

ISBN 978-630-6635-67-2

I

Pe Juan Martinez l-am cunoscut în 2009 și s-ar putea să îl fi cunoscut și tu, dacă ai băut vreodată la barul lui Capone. Aici supraviețuiam în fiecare noapte, vorbeam tare în engleză și spaniolă, beam tequila și vodcă și bere și coniac și ce se mai găsea și când nu se mai găsea nimic ne așezam pe o bancă pe malul lacului, ne uitam cum se sparge noaptea și fumam cu gâturile uscate țigară după țigară. Când l-am întâlnit, se rătăcise într-un pahar cu whisky. Am băut mult, până când ne-am îmbătat amândoi și am intrat în vorbă, nu îmi amintesc exact cum, dar știu că am vorbit până dimineață, eu despre copilăria mea și despre munca la un ziar unde făceam de toate, dar eram tot prost plătit, el despre copilăria lui și Ciudad de Mexico, orașul plin de furnici roșii, carnivore. La celelalte mese, clienții obișnuiți, pe unii îi cunoșteam, pe alții îi recunoșteam, bețivi de profesie, scriitori, poeți sau critici pe la reviste obscure, mafioți și șmecherași discutau, beau și fumau, se ridicau de pe scaun și își agitau mâinile să se facă înțeleși. Era un

LIBRIS We know books

sfârșit de iarnă sau început de primăvară rece, cu ploi scurte și dese în timpul zilei și seri lungi și negre, când cei mai mulți mergeau la culcare, iar ceilalți, noctambulii, insomniacii se adunau în pivnițe și în beciuri, printre ele și subsolul lui Capone, preschimbând, ca prin magie, fericirea în tristețe și tristețea în fericire și apoi invers, ca la alba-neagra, pentru că nu știi niciodată la fundul cărui pahar se află bucuria și unde este deznădejdea.

Locuiam în Milpa Alta, mi-a povestit în seara aceea Juan, la marginea orașului, mai degrabă în afara lui, pe strada Miguel Hidalgo, mărginită de o parte și de alta de case neterminate, cum erau și oamenii de aici, și lor le lipsea câte o fereastră, o ușă sau acoperișul, dar de asta mi-am dat seama abia mai târziu, la oameni mă refer, că le lipsea ceva, când am ajuns la facultate la UNAM. Strada asta dădea într-o alta, lungă și îngustă, la capătul căreia începea orașul, cu cele douăzeci de milioane de furnici roșii, carnivore. Tata era tot din Milpa Alta, dintr-unul dintre acele sate unde oamenii trăiesc cu superstițiile în casă și se trăgea dintr-o familie de indieni Nahua. Era profesor de fizică la un liceu, iar mama a lucrat la o măcelărie, vreau să spun că a fost măcelăreasă. Maică-sa a trimis-o în DF când avea paisprezece ani, să învețe meserie și să scape de sărăcie. A învățat repede și s-a dovedit a fi inteligentă și harnică și foarte încăpățânată, iar după doi ani de ucenicie, într-o dimineață cu nimic specială, a mers să dea examenul de măcelar la o fermă de la marginea orașului, împreună cu alți zece sau unsprezece învățăcei, toți tineri

și voioși și fără griji cum sunt oamenii la vârsta aia. Au intrat pe rând într-un țarc, cu un revolver în mână, și când dădeau drumul taurului, trebuiau să îl împuște drept în frunte, într-un anumit loc, doar așa animalul ar fi murit instantaneu, și apoi să îl tranșeze fără ajutorul nimănui. Toți au fugit și au sărit gardul când taurul a alergat înspre ei, chiar și maică-mea, doar că ea a fost singura care a reușit să îl rănească în pulpa dreaptă, fără vreun efect notabil. Au trecut însă cu toții examenul și mama a început să lucreze la *Carniceria Doña Agustina*, o măcelărie micuță de pe strada Justo Sierra, unde patron era Agustina Alejandra Baez, despre care se spunea că a aruncat cu un topor după un client nemulțumit, care venise să facă o reclamație. Tata avea douăzeci și opt de ani când a cunoscut-o, doar ce se mutase în căsuța din Milpa Alta și din momentul în care a văzut-o în spatele tejghelei a început să meargă din ce în ce mai des să cumpere câte ceva, mai întâi în fiecare săptămână, apoi în fiecare zi și în cantități din ce în ce mai mici, pentru că rămăsese fără bani, cumpăra *machaca, aguayón, costillas, pierna, espaldilla,* pe care de multe ori le dăruia prietenilor fiindcă nu avea ce face cu atâta carne, în așa hal se îndrăgostise. Când și-a găsit în sfârșit curajul să o invite în oraș, a așteptat mai bine de o oră în fața magazinului, fumând țigară după țigară, de nervi și draci, îi era ciudă că tremurau mațele în el, ce ești tu, bărbat sau muiere?, își spunea. Asta nu l-a ajutat cu nimic pentru că s-a bâlbâit și a vorbit mult, nici el nu-și mai amintește despre ce, dar ea a înțeles și a doua zi au mers să vadă *Rocky*, cu

LIBRIS we know books

Sylvester Stallone, ce-au mai născocit americanii ăștia?, l-a întrebat ea în fața cinematografului, și apoi la *Casa Blanca*, o discotecă din apropiere, unde au dansat și au băut până dimineața. Un an mai târziu s-au căsătorit, iar doña Agustina i-a lăsat mamei măcelăria din Justo Sierra, pentru când avea să *dejar el pellejo*, adică după ce o să moară. Și a murit la scurt timp, încât vecinii și prietenii au întrebat-o pe maică-mea la ce vrăjitoare a mers și ce vrăji a făcut să îi provoace doñei Agustina un atac vascular atât de violent, chiar în timp ce tranșa un minunat exemplar de *Sardo Negro*. După nuntă, s-au mutat în casa tatălui meu, iar curând s-a născut sora mea, Rosa, și apoi eu. Nu eram nici bogați, nici săraci, eram ca toată lumea din Milpa Alta. Diego era prietenul meu cel mai bun pe atunci, după liceu a intrat în armată și i-am pierdut urma, apoi era Ruiz, i se spunea Strâmbu' pentru că era șașiu, frații Allende, Macario și Carlos, care erau nedespărțiți, au mers și la închisoare împreună, Matias și Batista și Pedro și mulți alții, despre care nu mai știu nimic. Ne jucam toată ziua după școală, alergam cu toții, copiii din cartier, fără o direcție anume, bezmetici și fericiți, iar apoi, când am mai crescut și unii dintre prietenii mei au devenit *puchadores*, mici traficanți de droguri, ne ascundeam de părinți și fumam marijuana, în continuare fără o direcție anume, încă bezmetici, dar presimțind că acea ceață veselă care ne înconjurase până în urmă cu puțin timp începea să se subțieze și puteam vedea câte o gaură în noi înșine și nu știam dacă gaura asta a fost acolo dintotdeauna sau a apărut în

dimineața aceea când ne spălam pe dinți. Când făceam rost de bani, mergeam la barurile și bordelurile din La Merced sau Venustiano Carranza. Cele mai cunoscute erau *La Soledad* sau *Villa Roja*, dar mie cel mai mult îmi plăcea la *Mezcal*, pentru că acolo am cunoscut-o pe Sol, care venea din Nicaragua și voia să ajungă în California. Nu știu dacă a ajuns vreodată acolo, într-o zi pur și simplu n-am mai găsit-o la *Mezcal* și nici în ziua următoare și nici în săptămâna următoare, dar ea la asta visa, și-o trăgea cu tipi ca mine și se gândea la viața ei în Los Angeles sau San Francisco, cu acea tristețe nestăpânită întipărită în ochi, tristețea lucrului pe care nu l-ai avut vreodată, dar la care visezi de când te știi. Cam tot pe atunci am descoperit și drogurile. Cocaină am luat prima oară când aveam șaptesprezece ani, la o petrecere, și am simțit că nu mai sunt făcut din carne și oase, ci din stâncă și fier, că pot trece prin pereți dacă aș vrea, apoi în creierul meu s-a deschis o groapă din care n-am mai putut ieși câteva ore bune.

Și tot așa. Am vorbit în noaptea aceea despre literatură, Juan mi-a vorbit despre scriitorii pe care îi citise, mi-a spus că toți sunt bolnavi și vor să se vindece povestind, unii despre viața pe care au avut-o, ceilalți despre viața pe care ar fi vrut să o aibă. L-am întrebat de ce boală suferă scriitorii. Mi-a răspuns că de aceeași de care suferim toți, că nu înțelegem, că nu găsim soluția pe care o căutăm, mai mult sau mai puțin, toată viața, dar e o problemă fără soluție, există doar problema, înțelegi?, și eu am înțeles, am înțeles foarte bine, deși totul putea fi doar o tâmpenie. Și

LIBRIS we know books

noi ceilalți, noi care nu suntem scriitori, cum ne vindecăm?, l-am întrebat și Juan mi-a răspuns că unii o iau razna și că îi găsesc la sanatoriu, iar ceilalți se obișnuiesc și funcționează normal, iar problema le dă ghionturi doar din când în când, dar și asta e tot un fel de nebunie. După câteva tăceri, mi-a zis că a participat o vreme la un cerc de literatură și poezie, eram în facultate și nu vorbeam niciodată la întâlnirile lor, erau toți studenți la litere, eu la sociologie. O pierdere de vreme la care am renunțat repede. Se salutau cu ce-ai mai citit?, de parcă era neapărat nevoie să citești ceva, oamenii mor, trăiesc și mor de foame și fără să citească Hemingway sau Proust. Niște snobi cu muci în nas! Asta era una dintre expresiile preferate ale lui Juan, cu muci în nas, deși mi-a luat ceva să înțeleg ce spune.

Citeam în perioada aceea ce-mi pica în mână, a continuat, Fuentes, Cortázar sau Márquez, iar când l-am descoperit pe José Arreola cu *El guardagujas,* am crezut că a căzut cerul pe mine. Eu eram călătorul din poveste care așteaptă un tren care nu mai vine și care își dă seama că șinele și stația și destinația sunt făcături și iluzii și că cine are pretenția să ajungă unde scrie pe bilet nu e în toate mințile. Dar nu am mai mers la cercul de literatură, prefer viața!, mi-am zis atunci, și eu tot un fel de snob cu muci în nas, apoi am renunțat și la facultate și la tot. L-am întrebat de ce a renunțat la facultate, dar a schimbat subiectul, am vorbit despre fotbal și filme. Am fost curios să știu ce caută în București, dar s-a făcut că nu mă aude. Apoi m-am îmbătat atât de tare, că nu-mi mai amintesc ce am discutat, iar

camera și scaunele și cuvintele s-au amestecat cu alte încăperi și alte scaune din alte timpuri, fotolii largi, tapițate cu model floral, un șifonier în care ne țineam hainele eu, maică-mea și taică-miu, lângă televizorul alb-negru, lângă o măsuță plină mereu cu flori și alte mărunțișuri. Am plecat de la Capone spre dimineață. Afară era frig, oamenii se încolonaseră în stațiile de tramvai. În jumătate de oră am ajuns acasă și m-am prăbușit într-un somn greu, din care mi-am revenit abia la amiază. M-am trezit, mi-am aprins o țigară și am fumat-o pe stomacul gol. Am ieșit pe balcon pentru o gură de aer proaspăt și imaginea pe care o aveam în fața ochilor era aceeași, același tablou pe care îl priveam de ani de zile, doar mici retușuri ici și colo, câte o culoare nouă, dar aceeași străduță din spatele blocurilor, aceiași copaci, mașini, oameni, copii, toate încremenite, și eu încremenit cu ele sau poate doar eu eram la fel, același de Dumnezeu știe când, și restul se schimbase ireparabil. M-am îmbrăcat cu un sentiment de singurătate în stomac și am plecat către sediul ziarului *Național*, de pe strada Dumbrăvii, numărul nouă.

LIBRIS | We know books

II

Barul lui Capone se afla la subsolul unei case din Tei Toboc. Mirosea a peșteră, adică a timp stătut și broaște putrezite. Coborai câteva trepte înguste și dădeai în salonul lung cu mese din lemn, acoperite cu fețe de masă groase, de culoare roșie, arse de scrum de țigară, un muzeu insalubru de vechituri și viniluri și casete vechi cu muzică de petrecere, reviste și integrame, împopoțonat cu sfeșnice din cupru coclit, nimicuri și antichități fără valoare, îngrămădite fără nicio noimă. Capone era mereu în spatele barului, ca un rege la banchet, și povestea fiecărui nou-venit câte-n lună și-n stele. În cartierul ăsta nu intri decât dacă ești de-al locului, zicea. Și ăștia te miros dacă nu ești de-al lor. Pe unu' l-au aruncat în apă că făcea niște poze, cică era de la ziar. L-au luat pe sus și l-au aruncat în lac. Și noi suntem aici la intrare, să vezi mai încolo. Nici n-au canalizare, e plin de rahat pe străzi și primăria nu face nimic. A venit odată salvarea și au furat din ambulanță tot ce-au prins.

Spunea toate astea cu orgoliul celui care a răzbit în Vestul Sălbatic, printre feline care te vânează, dar și cu bucurie în glas, de parcă vorbea de năzbâtiile unor copii mici. Dar să treci strada, să vezi acolo, pe alee, vile cu piscine, toți îmbogățiții și-au făcut case cu vedere. Acolo bogăție, treci drumu', țigănie. Cam așa stă treaba, zicea, și își mai turna un pahar de ceva dintr-una din sticlele multicolore care tapetau peretele din spatele barului, băuturi dintre cele mai ieftine, dar și unele exotice, cu etichete cu papagali, dragoni sau frunze de palmier, pe care le obținea cine știe cum de prin toate colțurile lumii, raicilla din Puerto Vallarta, cachaça sau abre-coração, adică deschizătorul de suflete, cum îi mai spun brazilienii, horilka din Ucraina, pisco din Peru, ouzo, mezcal și rom din Haiti și câte altele pe care le deschidea la ocazii speciale și atunci făcea cinste tuturor. Capone fusese marinar în anii nouăzeci și strânsese o mică avere din contrabandă cu alcool și îmbrăcăminte și aur și orice altceva putea aduce profit. Avea patru mașini de spălat pline cu bani ascunse în casa lui din Constanța și adesea glumea că așa a știut el să își spele banii. Și începea să râdă. Atunci când l-au prins a trebuit să-i mituiască pe procuror și pe judecător cu aproape tot ce agonisise, ca să scape cu o sentință mai ușoară. L-au trimis să-și ispășească pedeapsa la București. Au fost șase ani teribili, închis între pereții mucegăiți ai unei celule minuscule pe care o împărțea cu alți patru sau cinci bărbați. De multe ori aveam senzația că sunt plin de gândaci, dar pe sub piele, în vene și în sânge, înțelegi?, ne povestea

LIBRIS We know books

de zilele din penitenciar. Când a ieșit, nu s-a mai întors în Constanța, a deschis barul din Tei Toboc, iar prietenii din închisoare se opreau prima dată la el când se eliberau. Aici vin tot felul de oameni, mi-a spus într-o seară. E raiul pe pământ pentru cine nu vrea să fie găsit. Pe la trei dimineața coboară și polițaii și vin aici și intelectuali, ziariști. Îl vezi pe ăla de acolo? E taximetrist. A povestit odată în gura mare cum a ieșit la plimbare cu nevastă-sa în Cișmigiu și s-a întâlnit cu o fostă gagică la intrarea în parc. Eram tineri, zicea, ea avea șaptesprezece ani, eu vreo douăzeci, de abia ne căsătorisem și într-o zi îi spun hai, fă, să ne dăm în bărci. Am luat noi troleibuzul, că nu aveam mașină, nu eram pe taxi, și am coborât acolo pe Regina Elisabeta sau cum se chema atunci. La intrarea în parc dau de o fostă cunoștință, să zic așa, stătea singură pe o bancă. Ea mă recunoaște, eu o recunosc, nu ne zicem nimic și trec mai departe cu nevastă-mea de mână. Când ajungem pe malul lacului, acolo de unde se închiriază bărcile, îi spun: cred că m-am stricat la stomac, urlă mațele-n mine, nu mai pot, trebuie să merg la toaletă. Stai aici și așteaptă-mă, mă duc să caut o baie. Eu cu gândul la aia de pe bancă, înțelegi? Că nu poți să mă lași singură aici, că nu știu ce, zice ea, eu că nu mai pot, mă scap pe mine. Așa că plec și o las acolo, alerg până la intrarea în parc și o găsesc pe tipă tot pe bancă. Ce mai faci, Lică?, mă întreabă. Uite, bine. Mă plimb prin parc, spun eu și mă așez lângă ea. A, te plimbi prin parc, îți arde de plimbări deci. Nu stau prea mult pe gânduri și îi zic să mergem la un hotel, era un hotel aproape, la rond la Kogălniceanu.

Ea nu și nu, că ce să facem acolo, că unde ai lăsat-o pe fata cu care erai, se lăsa greu, înțelegi? Și atunci mă aplec și îi șoptesc la ureche că vreau să mergem la hotel ca să ne amintim puțin de cum eram noi împreună. Și asta a dat-o pe spate. Zice: Bine, mă, Lică, hai să mergem, dacă ai uitat așa repede. Și mă duc cu asta la hotel, îi dau două numere, plătim, plecăm, ne luăm la revedere și eu acum să mă întorc la nevastă-mea. Trecuseră vreo două ore, înțelegi? Asta numai spume. Că unde ai fost, te aștept ca proasta de atâta timp, eu să o liniștesc, să vezi, viața mea, de abia am găsit o toaletă și tot așa. Am vrăjit-o până la urmă și am dat o tură de lac cu barca, apoi am mers acasă și uite că suntem căsătoriți și astăzi, după atâția ani.

Lică mai povestea și că a fost pe șantier în Arabia Saudită, a ridicat blocuri și zgârie-nori, a dormit în barăci împuțite, claie peste grămadă cu zeci de români, indieni, vietnamezi și toate națiile pământului. L-a văzut într-o zi pe șeicul nu știu care coborând din limuzina lui să inspecteze cum merg lucrările, apoi a mers în Kuweit, unde au săpat după petrol, dar nu au găsit nimic, înțelegi?, nu au găsit petrol în Kuweit, unde și asfaltul mustește de petrol, așa că s-a întors acasă, la nevastă și la copii, cărora le-a spus că el se face taximetrist și că nu mai pleacă nicăieri, fusese frumos la arabi, dar tot mai bine e în țara ta, unde poți să înjuri pe limba ta și să mori îngropat în pământul tău, nu în nisipul ălora.

LIBRIS | We know books

III

L-am reîntâlnit pe Juan după două săptămâni, tot la Capone, când nu credeam că o să îl mai revăd. Era după-amiază și mesele erau aproape goale. Juan discuta cu un bărbat înalt, lung ca o trestie, cu ochi mici și negri ca niște lipitori, și când m-a recunoscut i-a făcut semn bărbatului să plece și mie să vin să stau cu el, un singur gest parcă, scurt și fluid. După ce am băut o bere, Juan m-a întrebat dacă nu vreau să facem o plimbare. Am fost de acord. Am ieșit în stradă și am mers către lac. Nu se întunecase încă, o lumină convalescentă se furișa pe străzile străine. Îmi amintesc apa liniștită și casele cu ziduri crăpate, unele făcute din chirpici, încropite din bucăți de tablă și carton și din te miri ce, cu acoperișuri pe jumătate căzute, lângă alte case îngrijite, cu grădini de flori și boltă de viță de vie. Îmi aduc aminte de rufele întinse la uscat pe garduri, de privirile care ne însoțeau pretudinteni, de copiii desculți, murdari la gură, care ne ieșeau în întâmpinare, de câinii costelivi și de sentimentul de sfârșit al lumii,

un ultim refugiu al disperării și al libertății. Am reținut numele străzilor: Steaua Roșie, Măgura Văii, Ferestrei, Afirmării, toate neasfaltate, acoperite cu pietriș și cu bolovani. Iar în mijlocul acelui păienjeniș putrezit de case se afla un cimitir, înconjurat de un zid de beton năpădit de buruieni. Crucile de lemn, roase de cari și de timp, se sprijineau unele pe altele. Ne-am plimbat în tăcere printre mormintele nedeslușite, mormane de pământ peste care crescuse uitarea, unele împrejmuite cu un mic grilaj de fier, oprindu-ne din când în când să citim anii nașterii și ai morții, făcând acel calcul macabru, oare cât a trăit crucea asta? Apoi ne-am îndepărtat de cimitir, am traversat un pod și am mers pe o insulă, în mijlocul căreia se afla o construcție circulară din piatră, cu mai multe intrări în formă de arcadă. Semăna cu o clopotniță abandonată. Juan a privit podeaua acoperită cu un strat gros de cenușă și pereții înnegriți de fum și a zis că acolo adorm fantomele. N-am înțeles atunci ce a vrut să spună, dar în seara aceea și în serile care au urmat, multe și neliniștite, care acum se îngrămădesc una într-alta în mintea mea, mi-a povestit călătoria lui din DF până la București.